

Η Αξιοβίωτη Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη

Δ.Ρόκος

Ομότιμος Καθηγητής Ε.Μ.Π.

Μετσόβιο Κέντρο Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Δ.Ε.) του Ε.Μ.Π.

Διεπιστημονικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Δ.Π.Μ.Σ.) του Ε.Μ.Π. "Περιβάλλον και Ανάπτυξη"

Περίληψη

Η Ανάπτυξη, μια έννοια με εγγενές το πρωτογενώς θετικό και δημιουργικό της περιεχόμενο, για όλους τους ανθρώπους, όπου γης, δεν παύει να αποτελεί έναν υποκειμενικό/αξιολογικό όρο, συνώνυμο ή παράπλευρο με μια σειρά από έννοιες με αντικειμενική υπόσταση, όπως π.χ. "αύξηση", "εξέλιξη", "κίνηση", "μεταβολή", "πρόοδος", "αλλαγή", "ριζική αλλαγή", "επανάσταση".

Κι αυτό, ανάλογα με την κοσμοθεωρητική, κοινωνική, πολιτική, οικονομική, πολιτισμική, φιλοσοφική, αλλά και την ειδικότερη επιστημονική ή και συντεχνιακή άποψη, επιλογή, μονομέρεια ή και "αποκλεισμό" του καθ' ενός από μας.

Έτσι, η "Ανάπτυξη" μπορεί να έχει ιδρυματική συγκεντρωτική ή αποκεντρωτική, συμμετοχική ή και αυτοδιαχειριστική αντίληψη, αλλά -και σε άλλο επίπεδο- χωρική, γεωγραφική, κλαδική, θεματική ή και τομεακή αναφορά.

Σε κάθε περίπτωση, η κατάσταση, τα μεγέθη και οι ποιότητες της όποιας Ανάπτυξης (οικονομικής, κοινωνικής, πολιτικής, πολιτισμικής και τεχνικής/τεχνολογικής), συναρτώνται αμέσως ή εμμέσως

- με τις κάθε φορά συγκεκριμένες συνθήκες και τις διαλεκτικές σχέσεις της φυσικής και της κοινωνικοοικονομικής πραγματικότητας μιας περιοχής, αλλά και με τις πολυδιάστατες αλληλεξαρτήσεις και αλληλεπιδράσεις τους και τις τάσεις μεταβολών τους δια μέσου του χρόνου,
- με τις πραγματικές δυνατότητες, τους περιορισμούς και τις προοπτικές των Φυσικών και Ανθρώπινων Διαθεσίμων της,
- με τις σχέσεις/αλληλοσυνδέσεις/αλληλεξαρτήσεις/αλληλεπιδράσεις του ΑΝΘΡΩΠΟΥ με τη ΦΥΣΗ και τέλος, αυτονοήτως
- με την πολιτική βούληση και τις επιλογές των δυνάμεων που βρίσκονται στην εξουσία, όπως αυτές, πάντα, μαχητικά συνυπάρχουν με την κυρίαρχη (μέση) κοινωνική συνείδηση και την κάθε φορά κοινωνική δυναμική, αλλά και επηρεάζονται καταλυτικά και από υπερεθνικούς (Ε.Ε.) και διεθνείς παράγοντες.

Για να υπερβούμε δημιουργικά όλες τις επιβιώνουσες δογματικές αντιλήψεις, αλλά και τις συνακόλουθες υποκειμενικές, κάθε τύπου, μονομέρειες και να αποκτήσουμε ένα κοινό τόπο συνεννόησης και αναφοράς, θα μπορούσαμε να ορίσουμε την ΑΝΑΠΤΥΞΗ ως μια νέα, διαφορετική απ' την προηγούμενη, "καλύτερη" κατάσταση **ισορροπίας** ανθρώπινων, κοινωνικών και παραγωγικών **σχέσεων** και **συστημάτων** χρήσεων γης, παραγωγής, διανομής, απασχόλησης και κατανάλωσης, με στόχο τη "βέλτιστη" αξιοποίηση των "**πραγματικών**" δυνάμεων και δυνατοτήτων της φυσικής και της κοινωνικοοικονομικής πραγματικότητας, σύμφωνα με το κάθε φορά κυρίαρχο κοινωνικό πλαίσιο αξιών και επιλογών των δυνάμεων που βρίσκονται, διεκδικούν ή μάχονται την εξουσία.

Αλλά η **Ολοκληρωμένη Φύση** της διαλεκτικής και αδιάσπαστης ενότητας της κάθε φορά φυσικής και κοινωνικοοικονομικής πραγματικότητας, (ή αλλιώς του Φυσικού και Κοινωνικοοικονομικού Χώρου ή Περιβάλλοντος, ή των Φυσικών και Ανθρώπινων Διαθεσίμων), μ' άλλα λόγια της **φύσης** με τον **άνθρωπο**, τις συλλογικότητες και την κοινωνία, χαρακτηρίζει, καθορίζει, αλλά και μαρτυρά/αποδεικνύει την κατάσταση, τα μεγέθη, τις

ποιότητες και τις προοπτικές της "**Ανάπτυξης**", στο συγκεκριμένο χώρο και χρόνο, στα πεδία της οικονομίας, της κοινωνίας, της πολιτικής, του πολιτισμού και της τεχνικής/τεχνολογίας, με θεμελιακές αναφορές στις αξίες, τις αρχές, τις επιλογές, τη θεωρία και την πράξη, το ήθος, τις στάσεις και τις συμπεριφορές, τη συμμετοχή, την ευθύνη, τη συνείδηση και τη δυναμική των πολιτών, ως των βασικών παραγόντων "παραγωγής" της.

Έτσι, απαιτούνται και προϋποτίθενται οι με διεπιστημονική και ολιστική μεθοδολογία Ολοκληρωμένες Αποδόσεις (Integrated Surveys) των φυσικών και ανθρώπινων διαθεσίμων, αλλά και των πολυδιάστατων σχέσεων, αλληλεξαρτήσεων και αλληλεπιδράσεων τους και των τάσεων μεταβολών τους δια μέσου του χρόνου, για θεμελίωση μιας πραγματικά **Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης**, δηλαδή της ταυτόχρονα οικονομικής, πολιτικής, κοινωνικής, πολιτισμικής και κατάλληλα τεχνικής/τεχνολογικής, και γι' αυτό **Αξιοβίωτης**, γιατί θα τελείει σε διαλεκτική αρμονία και με σεβασμό στον άνθρωπο, όπως αυτός εντάσσεται ειρηνικά και δημιουργικά στο Φυσικό και Πολιτισμικό Περιβάλλον του, ως οργανικό και αναπόσπαστο μέρος του και όχι ως κυρίαρχος, ιδιοκτήτης ή εκμεταλλευτής του.

Θεμέλια της Αξιοβίωτης Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης είναι οι απλές ουσιώδεις και όχι διακηρυκτικές μόνο αξίες της ανθρωπότητας: η ειρήνη, η δημοκρατία (πολιτική, κοινωνική και οικονομική), η ελευθερία, η δικαιοσύνη, η ισότητα και η κοινωνική αλληλεγγύη.

Μεθοδολογικά εργαλεία της αποτελούν, η διεπιστημονικότητα και η ολιστική διερεύνηση, μελέτη, αντίληψη, κατανόηση και αντιμετώπιση, με συμμετοχικές διαδικασίες, των αντικειμενικά πολυδιάστατων, ιδιαίτερα σήμερα, θεμάτων και προβλημάτων της "Ανάπτυξης" και του Περιβάλλοντος, με ταυτόχρονη αναγνώριση, σεβασμό και αξιοποίηση της αυτόχθονης σοφίας των ανθρώπων του μόχθου και των βουνών.

Και υποκείμενο, αλλά και υλική βάση της Αξιοβίωτης Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης είναι ο ενεργός, υπεύθυνος, ευαίσθητος, συνειδητός, μορφωμένος και ολόπλευρα ενημερωμένος, δημιουργικός πολίτης και οι κινήσεις, πρωτοβουλίες και συλλογικότητές του.

Αυτός ο πολίτης αντιλαμβάνεται εύκολα τη σκοπιμότητα των ψευδεπίγραφων επιθετικών προσδιορισμών της Ανάπτυξης ως "Βιώσιμης" (όταν μόνο το 20% του παγκοσμίου πληθυσμού καρπούται το 86% του παγκοσμίου πλούτου), ή "Αειφόρου" (ένθα η αειφορία έχει την ίδια επιστημονική αξιοπιστία με εκείνη του "αεικινήτου"), οι οποίοι καταγιστικά προβάλλονται και διαφημίζονται από τους νεοφιλελεύθερους απολογητές της, αλλά και αναπαράγονται καλόπιστα αλλά αφελώς, από όλο και λιγότερους ευτυχώς καλούς επιστήμονες, οι οποίοι όμως δυστυχώς αρχίζουν να ενδίδουν πλέον στα θέληγτρα της "πράσινης" τώρα "ανάπτυξης".

Οι επιστήμονες αυτοί έχουν στο μυαλό τους – και επιφανειακά μόνο – την εξαιρετική δουλειά του WCSD (World Commission on Sustainable Development) που μας έδωσε τη σημαντικότερη ανάλυση, αλλά και τον αμφιλεγόμενο ορισμό της "βιώσιμης ανάπτυξης" στο "Our Common Future", και όχι την απόλυτη διαστρέβλωσή της από όσους (Ευρωπαϊκή Ένωση, Στρατηγική της Λισσαβώνας, νεοφιλελεύθερες και σοσιαλδημοκρατικές κυβερνήσεις, Διεθνείς Οργανισμοί κ.λπ.) την θεμελιώνουν στην ανταγωνιστικότητα των ασύδοτων στις μέρες μας αγορών, την "επιχειρηματικότητα" (που θέτει ως όραμα την κοινωνία των "πωλητών"), την καινοτομία (η οποία μετατρέπει την παιδεία από το κοινωνικό αγαθό και δικαίωμα μόρφωσης και πολιτισμού για κάθε πολίτη, σε εμπόρευμα και εργαλείο εξάσκησης στις τεχνικές κερδοφορίας του κεφαλαίου) και τις "εύελικτες μορφές εργασίας" (οι οποίες προσπαθούν να εκλογικεύσουν στις μέρες μας "την εκμετάλλευση του ανθρώπου από άνθρωπο").

Η Αξιοβίωτη Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη δεν είναι μια νέα σωτηριακή θεωρία. Είναι ένας δύσκολος δρόμος. Είναι ο δρόμος για ένα καλύτερο και ειρηνικό κόσμο για όλους τους ανθρώπους, ανεξαρτήτως τόπου, χρώματος, φυλής, θρησκείας, αντιλήψεων και κοσμοθεωριών, στο κοινό μας σπίτι, τον πλανήτη γη.